

Siellä se metsä on: uusia näkökulmia, uusia ratkaisuja?

25.5.2011

Jakob Donner-Amnell, Metsäalan ennakointiyksikkö/ISY

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO
Regional Council of North Karelia

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

 Joensuun
Tiedepuisto

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

 mmm.fi

Maailman muutokset ovat jo saaneet aikaan sekä supistumista että roimaa kasvua

Nykykeskustelussa ylikorostuu muutaman länsimaan, toimialan tai tuotteen tilanteen heikkeneminen

Muun maailman ja monien toimintojen näkökulmasta on jo pitempään eletty kasvun, uusien ratkaisujen ja uusiutuvien luonnonvarojen korostumisen aikaa

Erityisen nopeaa kasvua on kautta maailman esiintynyt mm. uusiutuvan energian tuotannossa, ruuantuotannossa, trooppisessa selluntuotannossa, jäte- ja vesihuollossa, ympäristöteknologiassa, rakentamisessa, energiatehokkuudessa, julkisen ja yksityisen liikenteen ratkaisuissa sekä öljyä ja muovia korvaavissa tuotteissa...

Näissä ja muissa ratkaisuissa uusiutuvat luonnonvarat ml. metsät ovat vahvasti mukana

Moni poliittinen prosessi eri tasoilla (valtiot, EU, kv sopimukset) tukee näitä kehityskulkuja

Maailman haasteet mahdollisuuksina

Maailman talouskasvu on melko hidasta (monilla mailla suuria vajeita ja ikääntyvä väestö, kehittyvät taloudet riippuvaisia länsiviennistä, luonnonvarojen hinta nousee yms.)

Kysyntä kasvaa väestönkasvun myötä – mutta suuntautuu enemmän perushyödykkeisiin

Maailmankauppaa käydään, mutta sitä myös säädellään erilaisten intressien pohjalta

Energian hinta nousee (uusi tuotanto kasvaa hitaammin kuin kulutus)

Eryteisesti tavaraliikenne kallistuu - tämä voi vaikuttaa kaupankäyntiin ja tuotantoon

Ruuantuotannon ja maaperän merkitys kasvaa, kummankin hinta nousee

Ilmastotoimet etenevät paljon myös ilman kattavaa kv. sopimusta

Kansainvälisen yhteistyön tarve kasvaa, entä halukkuus ja kyky sitoutua siihen?

Uusiutuvat luonnonvarat nousevat keskiöön

Väestönkasvun takia ruokaa ja energiaa tarvittaisiin lisää, ja muitakin tarpeita on

Energian- ja ravinnontuotannon lisääminen on vaikeaa mm. öljyvarojen, veden, lannoitteiden ja maan rajallisuuden takia

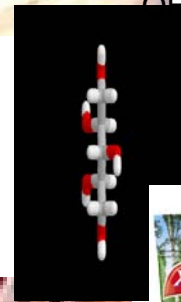
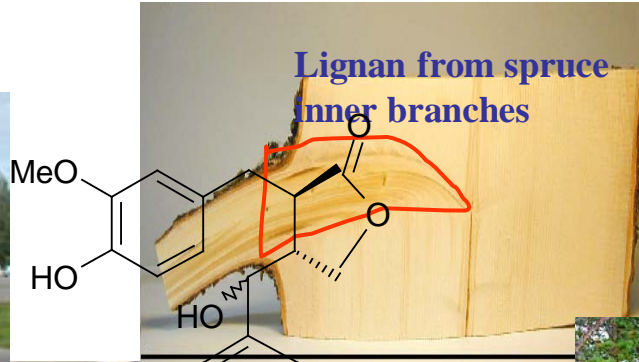
Öljy- ja kaasuvarat ovat supistumassa ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi fossiilienergiaan ja maaperän liian voimaperäiseen käyttöön ei voi turvata

Teollisuus, maatalous, liikenne, asuminen/rakentaminen ja palvelut on muutettava pitkälti öljyvapaaksi ja ”resurssiälykkääksi”, jotta talous ja arki voisivat jatkossu sujua

Tämän urakan toteutuksessa maapallon koko biokapasiteetti nousee keskeiseen asemaan – siihen eri tavoin perustuvilla toiminnoilla on laajaa kysyntää

Uutta metsiin ja puuhun perustuvaa liiketoimintaa voi syntyä monille eri aloille

Biojalosteet

Terveystuotteet

Energia

Matkailu ja virkistys

Rakentaminen

Uudet painotuotteet

Kuidut

Biopohjainen ja niukka talous avaa uuden näkymän

Monien keskeisten materiaalien tuotannossa käytetyt niukentuvat tai ilmaston kannalta hankalat raaka-aineet on pitkälti korvattava biopohjaisilla ratkaisuilla

Moni nykyinen toimiala muuttuu tämän myötä hahmoaan ja syntyy uusiakin – tässä on valtava potentiaali

Maaperän, metsien ja merten tuottokyky eivät kuitenkaan riitä kaikkiin nykyisiin tai tuleviin tarpeisiin

Jotta biokapasiteetti säilyisi suurena, sitä on vaalittava eli sen toimintaedellytyksistä pitää huolehtia ja luonnonvaroihin kohdistuva käyttöpaine on pidettävä kurissa (=resurssiälykäs/niukka talous)

Moni toimiala ja materiaali osallistuu kilpailuun

Metsä- ja puuperäiset ratkaisut ja toimijat eivät automaattisesti pärjää

Menestys riippuukin pitkälti siitä

- kuinka paljon halua, kykyä, intressiä ja panoksia uusien ratkaisujen kehittämiseen on
- pystytäänkö kehittämään toimintaa käyttäjien ehdoilla, heidän tarpeitaan silmällä pitäen

Inhimillisiä tarpeita kyllä riittää: ruoka, asuminen, vaatetus, terveys, hoiva, liikkuminen, energia, kommunikointi, oppiminen, virkistys...

Vuosituhanen kipsausinnovaatio

Puuhakkeesta ja biohajoavasta muovista valmistettu OMNICAST® antaa uuden merkityksen kipsin muovailtavuudelle, turvallisuudelle ja käyttömukavuudelle.

> Lue lisää

OMNICAST®
It's actually wood.

Puuhake mullistaa murtumien hoidon

Suomalaisen Onbone Oy on kehittänyt puuhakkeesta ja biohajoavasta muovista murtumien kipsausmateriaalin.

Onbone ja tanskalainen NMS A/S Nordic Medical Supply ovat solmineet laajasta jakelusta ja ensimmäiset kipsauslastat jo toimitettu asiakkaille.

Uusi tuote käy kaikkeen kipsaamiseen.

Materiaali lämmitetään, jonka jälkeen se muotoillaan kipsattavan raajan mukaiseksi. Tähän asti murtumia on hoidet-

tu länsimaissa lasikuitukipsillä, mutta myös perinteistä kalkkikipsiä käytetään yhä.

Puukipsi on nopea ja siisti käyttää. Tuote hajoaa biologisesti ja on siten ympäristöystävällinen.

Puukipsiä markkinoidaan Euroopassa noin 140 miljoonan asukkaan laajuiselle alueelle ja syksyllä alkaa Venäjän ja Saksan myynti. Kipsaustuotteiden maailman markkinan arvo on noin 500 miljoonaa euroa vuodessa.

MT

Miten uusi asetelmaa muuttaa metsien käytön kenttää?

Metsien käyttö on jatkossa laajempaa, mutta painottuu eri tavoin kuin nykyisin
Nykyisen teollisen käytön rinnalla on monenlaista tuotannollista ja ei-tuotannollista toimintaa

Eri käyttömuotojen taustalla on monenlaisia ja monenkokoisia yrityksiä eri aloilta - ja muita tahoja (metsänomistajia, paikallisyhteisöjä, järjestöjä, kansainvälisiä yhteenliittymiä jne)

Eri toimintojen ja toimijoiden kytkös metsään vaihtelee suuresti
Niillä ei ole yhteistä identiteettiä tai yhteisiä intressejä – eivät siis muodosta metsäalaa/sektoria

Tällöin eri intressien yhteensovittaminen metsien käytön ohjauksessa ja edistämisessä on paljon haasteellisempaa kuin nykyisin – metsä(sektori)politiikka perinteisessä mielessä voi muuttua mahdottomaksi

Näkökulma	Nykytilanne	Kehityssuunta	Miksi? Mahdollinen ja merkityksellinen tulevaisuusnäkökulma, jolla kehityssuuntaa perustellaan
Tuotteet ja palvelut	Muutama puuhun perustuva tuote, palvelut tähtäävät näiden tuottamiseen	Suuri joukko erilaisia tuotteita ja palveluita; merkittävä osa perinteisen puuntuotanto-puunjalostus -prosessin ulkopuolella	Yhteiskunnallinen muutos luo uusia tarpeita metsien käytölle. Näiden tarpeiden palveleminen on aito tulevaisuuden mahdollisuus metsälähtöiselle toiminnalle.
Metsäala vs. muut alat (kehittämis- ja liiketoiminta sekä elinkeinopolitiikka)	Metsäala erillään	Metsälähtöiset toiminnot vahvemmin integroituneet muihin aloihin	Uudet elinkeinomahdollisuudet löytyvät tulevaisuudessa yhä useammin perinteisen metsäalan ulkopuolelta, myös kotimaassa.
Yrityskanta	Muutama suuryritys, vähän pieniä	Muutama suuryritys + paljon pieniä ja keskisuuria yrityksiä	Yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin vastaavien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja markkinoille tuominen edellyttävät yritysvalinnan täydentämistä merkittävällä joukolla PK-yrityksillä, koska suuret toimijat keskittyvät ydinliiketoimintoihinsa ja ovat hitaita muuttamaan. PK-yritykset voivat olla tulevaisuudessa tärkeä osa innovaatiojärjestelmää.
Toimijakenttä	Metsäteollisuus, metsänomistajat, metsänhallinto sekä muut metsiin liittyvät tahot	Eri toimialoja edustavat erikokoiset yritykset, metsänomistajat ja metsiä hallinnoivat muut tahot, paikalliset ja virtuaaliset yhteisöt, järjestöt, politiikan tekijät eri tasoilla	Monet uudet tuotteet ja palvelut ovat luonteeltaan lähempänä muita toimialoja, volyymiltaan pienempiä kuin metsäteollisuuden nykytuotteet ja erilaisia tuotteita on ylipäättään paljon. Metsien ei-teollinen käyttö on suurta ja merkityksellistä. Sen ohjaukseen ja toteuttamiseen osallistuu suuri joukko erilaisia tahoja.

Näkökulma	Nykytilanne	Kehityssuunta	Miksi? Mahdollinen ja merkityksellinen tulevaisuusnäkökulma, jolla kehityssuuntaa perustellaan
Raaka-aine ja tavaraviennin suuntautuminen	Eurooppaan ja kauemmaskin	Panostuksia nykyistä enemmän kotimarkkinoille ja lähialueisiin	Kasvavien kuljetuskustannusten takia suuriin volyymeihin perustuvassa bulkkituotannossa on entistä vaikeampaa kilpailla matalan työvoimakustannuksen maita vastaan. Mahdollisesti niukkeneva talous saattaa lisätä protektionismia.
Energiantuotanto	Keskitetty tuotanto, joka perustuu pitkälti uusiutumattomiin raaka-aineisiin	Hajautettu tuotanto, joka perustuu pitkälti uusiutuviin raaka-aineisiin	Siirtyminen uusiutuvaan energiaan on edessä ennemmin tai myöhemmin. Uusiutuva energia on tuotettava melko hajautetusti, koska resurssit ovat hajallaan.
Innovaatiojärjestelmä / Innovaatio-ote	Keskitetty/tuote- ja tuotantolähtöinen, julkinen tutkimus palvelee lähinnä suuryrityksiä	Hajautettu/käyttäjä- ja tarvelähtöinen, myös PK-yritykset hyödyntävät tutkimusta etenkin uusia tuotteita ja palveluita kehittäessään	Innovoinnin on tapahduttava lähellä loppuasiakasta, koska talouden niukkuus ja energian hinnan nouseminen muuttavat liiketoiminnan logiikkaa siten, että asiakkaan kokema arvo korostuu ja arvo on tuotettava nykyistä rajatummalla alueella ja pienemmällä toimintamarginaaleilla.

Missä se metsä on?

Metsien käyttö määräytyy jatkossakin pitkälti nykyisen metsäalan ulkopuolelta - muilta politiikan lohkoilta, kysynnästä ja tarpeista käsin

Mahdollisuuksia on valtavasti!

Niiden realisoituminen edellyttää kuitenkin ajattelu- ja toimintatapojen muutosta

Metsien käytön mahdollisuuksia on tarkasteltava tarpeista käsin – ei toimialasta tai tuotteista. Mitä tarpeita metsä- ja puuperäiset ratkaisut käyttö voivat tyydyttää ja millä tavoin?

Uusien ratkaisujen kehittämisessä monialaisuus ja kyky muuttaa toimintaa tilanteen mukaan